

Развитие национального рынка шоколада в Украине

А. Ю. Мамочка

*Украинский научно-исследовательский институт
продуктивности агропромышленного комплекса*

Исследовано современное состояние украинского рынка шоколада, проанализировано состояние производства и потребления шоколада в государстве, а также экспортно-импортные позиции продукции.

Development of the national market chocolate in Ukraine

A. Mamochka

Ukrainian Research Institute Productivity of the agro-industrial complex

The present state of the Ukrainian chocolate market is investigated; the state of production and consumption of chocolate in the state is analyzed, as well as the export-import position of products.

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ПРОДУКТІВ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ

А. Л. СОЛОШОНОК,

О. М. ПОЛОНСЬКА,

А. Ю. МАМОЧКА

Український науково-дослідний інститут

продуктивності агропромислового

комплексу

Висвітлено сучасні тенденції та структуру вітчизняного ринку дитячого харчування, здійснено дослідження діяльності окремих підприємств на ринку, визначено основні проблеми виробників та розглянуто пропозиції щодо їх подальшого розвитку.

Ключові слова: дитяче харчування, сировинна зона, виробництво, експортний потенціал, імпортозаміщення.

Постановка проблеми. Серед проблем сучасного етапу розвитку України з особливою гостротою виділяється забезпечення населення якісними продовольчими товарами вітчизняного виробництва, поліпшення структури й динаміки споживання населенням продуктів харчування, у тому числі дитячих. Україна є невід'ємною частиною світової спільноти, що прагне стати активним учасником світових економічних процесів. Вплив макроекономічних чинників на розвиток українського ринку дитячого харчування та формування внутрішнього маркетингового середовища можна вважати одним з вирішальних.

Питання здорового харчування дітей є одним із найголовніших у реалізації соціальної політики держави, а розвиток вітчизняної індустрії виробництва продуктів дитячого харчування – одним із найважливіших питань, які потребують першочергового вирішення на державному рівні. Вітчизняні підприємства, які виготовляють продукти

дитячого харчування, не задовольняють потреби населення у таких продуктах. Зовсім не виготовляються високобілкові консервовані продукти на основі м'яса та риби, а також продукти для лікувально-профілактичного харчування дітей з поширеними в Україні захворюваннями. На сучасному етапі підприємства з виробництва дитячого харчування функціонують у відкритому конкурентному середовищі і самостійно налагоджують господарські відносини з учасниками ринку.

Успішне розв'язання проблеми дитячого харчування залежить від створення умов для виготовлення якісних і безпечних продуктів харчування. Існуюча в Україні державна політика в недостатній мірі стимулює розвиток підприємств-виробників дитячого харчування і не забезпечує комплексної системи управління та підтримки підприємств галузі. Виникає необхідність розробки нових підходів щодо перспективного розвитку підприємств досліджуваної галузі з урахуванням необхідності посилення державного регулювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. За роки незалежності проблема розвитку галузі дитячого харчування знайшла своє відображення в роботах багатьох науковців, дослідження яких були присвячені проблемам визначення потреби в продуктах дитячого харчування, співвідношення попиту та пропозиції на ці продукти, перспективам розвитку галузі тощо. Зокрема О. М. Яцунь розкрив концептуальні засади розвитку підприємств дитячого харчування та їх функціонування як невід'ємної складової системи продовольчої безпеки країни [1]. Державну політику у сфері розвитку виробництва дитячого харчування, її вплив та систему управління досліджує Т. О. Вороніна. [2]. Маркетингову оцінку ринку дитячого харчування надає Н. Ю. Гречаник [3]. Для вивчення ситуації на ринку дитячого харчування необхідно застосовувати комплексну методику дослідження, що враховує соціальну спрямованість галузі, швидку зміну факторів мікро-маркетингового середовища та вимагає державного втручання. Автором О. В. Медведенко було визначено особливості проведення маркетингових досліджень ринку продукції для харчування дітей та розроблено авторську методику прогнозування тенденцій розвитку підприємств дитячого харчування в Україні [4]. Усі ці ґрунтовні напрацювання слугують базою для подальших досліджень закономірностей та пріоритетних напрямів функціонування сучасного ринку дитячого харчування.

Мета дослідження – проаналізувати та узагальнити актуальні тенденції розвитку ринку дитячого харчування в Україні, надати суттєві пропозиції щодо позитивних змін у цьому сегменті виробництва.

Виклад основного матеріалу. Для дослідження ситуації на ринку дитячого харчування доцільно використовувати аналіз ринку в цілому, аналіз місця окремих підприємств на ньому, масштабу ринку, аналіз частки на ринку, аналіз претензій споживачів та діяльності вітчизняних й іноземних виробників, що діють на території України в галузі дитячого харчування.

Ринок дитячого харчування в Україні знаходиться на зростаючій стадії розвитку і має оптимістичні прогнози від експертів. За категоріями дитяче харчування можна поділити так:

- рідке харчування на молочній основі (молоко рідке, сир, сирні вироби та інші кисломолочні продукти для дитячого харчування), на яке припадає 49,0 % загальних продажів;
- суміші (на молочній і безмолочній основі), які становлять 19,0 % ринку;
- дитячі соки (утому числі нектари, морси), із часткою 11,0 %;
- пюре (фруктове, овочеve, м'ясне, рибне і на молочній основі), що становить 9,0 %;
- каші для дитячого харчування (на молочній або безмолочній основі) – 7,0 % продажів;
- вода для дітей (частка – 2,0 %);
- чай спеціального призначення, що зайняв 1,0% ринку;
- інші категорії, переважно імпортного виробництва, на які припало 2,0 % продажів.

За офіційними даними Державної служби статистики виробництво продуктів дитячого харчування в Україні впродовж останніх п'яти років було нестабільним по всіх групах (табл.1).

Таблиця 1

Виробництво продуктів дитячого харчування в асортименті

Продукція	Рік					2016 р. до 2015 р.,%	2016 р. до 2012 р.,%
	2012	2013	2014	2015	2016		
Дитяче харчування, розфасоване для роздрібно́ї торгівлі, тис.т	6,60	8,20	9,79	10,13	8,88	87,7	134,6
Соки дитячі, тис.т	1,76	2,42	3,22	2,50	2,46	98,4	139,8
Молоко оброблене рідке для дитячого харчування, тис.т	10,76	12,57	-	-	-	×	×
Молоко та вершки для дитячого харчування незгущені і без додавання цукру чи інших підсолоджувальних речовин жирністю більше 1%, але не більше 6%, тис.т	-	-	14,31	13,75	19,44	141,4	×
Продукти кисломолочні для дитячого харчування, тис.т	4,6	7,7	6,7	5,1	4,9	96,1	106,5
Сир кисломолочний та вироби з нього для дитячого харчування, тис.т	2,30	3,98	4,25	4,10	4,93	120,2	б. у 2,1 раза

Джерело: складено і розраховано за даними Держстату України [5].

У 2016 році порівняно з 2015 роком зменшилося виробництво продуктів дитячого харчування, розфасованого для роздрібно́ї торгівлі (на 12,3 %), соків дитячих (на 1,6 %) та продуктів кисломолочних для дітей (на 3,9%). Натомість на 41,4 % зросло виробництво молока та вершків для дитячого харчування не згущених і без додавання цукру та на 20,2 % – сиру кисломолочного і виробів з нього для дитячого харчування. Цьому сприяли зміна структури виробництва підприємствами та зростання попиту серед споживачів.

Також нарощування виробництва рідкого дитячого харчування на молочній основі відбулося за введення нових потужностей, що значною мірою впливає на імпортозаміщення цієї продукції. Зокрема у лютому 2016 року відбулося відкриття нового спеціалізованого виробництва дитячої молочної продукції торговельної марки "Тьома" на Кременчуцькому молочному заводі. Потужність виробництва – 700 тонн на місяць, а це понад 5 млн упаковок готового дитячого молочного харчування. Запуск став можливим завдяки інвестиціям міжнародної групи компаній "Данон".

Вагоме місце посідає філія ПАТ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» – унікальний для України окремо побудований спеціалізований завод із виробництва дитячого молочного харчування, оснащений найсучаснішим устаткуванням світових виробників. Завод випускає повний асортимент молочної продукції для дітей віком від 6 місяців під торговою маркою «Яготинське для дітей». Підприємство для виготовлення своєї продукції дотримується найвищих стандартів якості, використовує натуральне коров'яче молоко та фруктові-ягідні наповнювачі, що як підсолоджувач містять натуральну фруктозу та ураховує смакові переваги споживача [6].

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, частка дитячого харчування вітчизняного виробництва в структурі споживання українців

становить близько 75%, зокрема щодо молочних і кисломолочних продуктів – понад 95% [7].

Щодо сухого дитячого харчування, то на сьогодні в Україні працює тільки один його виробник – Хорольський молококонсервний комбінат із часткою на ринку 43% за підсумками першого кварталу 2016 року. Інші сухі дитячі суміші імпортуються в Україну.

Хорольський молококонсервний комбінат виготовляє дитяче харчування починаючи з 1972 року. Використовуючи вітчизняну сировину і знаходячись у віддаленості від міст-мільйонників, компанія змогла виготовити якісний екологічний продукт за доступною ціною. В асортименті виробника молочні суміші для дітей від народження, молочні та безмолочні каші зі злаків. Підприємство використовує тільки натуральне молоко. Більше ніж 40-річний досвід на ринку дитячого харчування допоміг посісти лідируючі позиції.

При виготовленні дитячих сумішей значна увага приділяється сировині, яка має бути натуральною і екологічно чистою. При цьому сировину закупають тільки у вітчизняних постачальників, перевірених часом. Це дає можливість створювати якісну продукцію за доступною ціною. Склад сумішей відповідає міжнародному стандарту Codex Alimentarius. Підприємство дотримується міжнародних стандартів. Якість продукції піддається контролю на кожному етапі виробництва. На всіх стадіях введені системи оцінки: від розробки рецептури до запуску виробництва, а також на етапі доставки товару. Продукція відповідає міжнародним стандартам ISO 9001: 2009 і HACCP. Усі продукти сертифіковані відповідно до вимог українського законодавства [8].

На Південному консервному заводі дитячого харчування у сегменті соків існують давні традиції. Асортиментний ряд його продукції налічує за 70 позицій і задовольняє індивідуальні потреби кожного малюка. Якість і стандарти безпеки продуктів одні з найвищих в галузі. Цьому сприяє:

- вигідне географічне положення;
- південні фрукти з остаточною і повною стиглістю;
- високий вміст фруктового натурального цукру.

Для приготування використовуються тільки натуральні овочі, фрукти, злаки, сир, вершки найвищої якості, приготовані так, щоб зберегти всі корисні поживні речовини. Сировина поставляється тільки з екологічно чистих і сприятливих кліматичних зон. Не використовується генетично модифікована сировина, барвники, згущувачі, консерванти і ароматизатори. Продукція відповідає всім нормативам дитячого харчування, оскільки виготовляється з якісної сировини, відзначається високою харчовою цінністю, відповідає нормам безпеки, має герметичну упаковку.

Вся ця інформація відкрита для споживача. Важливим видається той факт, що останнім часом державні органи сертифікації посилили вимоги і стали приділяти пильну увагу винесенню правдивої інформації про продукт на етикетку. У питанні маркування продукції необхідно скористатися давно діючими європейськими вимогами, згідно з якими вказується не тільки склад продукції, як в Україні, а й кількість того або іншого інгредієнта [9].

Продукція компанії починаючи з 2001 року експортується в Білорусь, Молдову, Румунію, Казахстан, Грузію. Стабільне зростання і розвиток компанії передбачають постійне вдосконалення, що у свою чергу дозволяє досягати лідируючих позицій на українському ринку і бути конкурентоспроможними на ринках ближнього і далекого зарубіжжя.

Ще один гравець на ринку дитячого харчування – компанія «Еконія», яка спеціалізується на виробництві питної води, у тому числі для дітей. Місія компанії – бути безперечним лідером на ринку, відкривати нові ніші, насичуючи їх інноваційними, екологічними, спеціальними продуктами та нести турботу про здоров'я з перших днів життя. Цінності компанії залишаються незмінними з першого дня її заснування: це якість, унікальність, функціональність, адекватна ціна і довіра для споживачів; стабільність,

відповідальність, професіоналізм персоналу; системність, партнерство, розвиток і надійність для партнерів.

Виробничий комплекс «Еконія» оснащений високотехнологічним, сертифікованим устаткуванням. Проектна потужність заводу сягає майже 40 мільйонів літрів фасованої в ПЕТ пляшки води за рік. В найсучаснішій системі водопідготовки вода проходить 10-ти рівневу систему очищення через станції подачі, розподілу води, аерації, систему каскадної фільтрації та станцію знезараження води, досягаючи надзвичайної м'якості і кришталевої чистоти, абсолютної безпеки та екологічності.

На підприємстві функціонує сучасна сертифікована лабораторія, яка здійснює постійний контроль на всіх етапах технологічного процесу та перевіряє склад підготовленої води по 25 фізико-хімічних показниках. Усі вхідні комплектуючі матеріали проходять комп'ютерне діагностування на відповідність стандартам якості для виробництва дитячих продуктів [10].

Також в Україні у екологічно найчистішому регіоні – Закарпатті – виготовляються дитячі фіточаї, фітованни та дитяча вода під торговою маркою Bebivita, заснованою у Німеччині у 1994 році як виробник продукції дитячого харчування.

На сьогодні виробництво продукції Bebivita знаходиться у багатьох країнах Європи: Німеччині, Швейцарії, Австрії, Угорщині. Всі продукти Bebivita виготовляються відповідно до вимог Європейського Союзу до дитячого харчування та Німецькими стандартами якості дитячого харчування незалежно від країни, в якій знаходиться виробництво.

Відповідність Німецьким стандартам якості гарантує цілковиту безпеку, оскільки законодавство Німеччини передбачає повну відсутність шкідливих речовин у дитячому харчуванні.

На ринку дитячого харчування нашої держави діють й інші підприємства – здебільшого у сегменті рідких та пастоподібних молочних продуктів.

Незважаючи на позитивні зрушення з оновлення та насичення ринку продуктів дитячого харчування в Україні, головною проблемою залишаються недостатні обсяги виробництва вітчизняної продукції, що не дає можливості забезпечити збалансоване повноцінне харчування для дітей.

Слід зазначити, що споживання продуктів дитячого харчування в Україні є одним з найнижчих у Європі і становить в середньому 17 кг на одну дитину на рік, тоді як в Росії цей показник досягає 44, Італії – 61, Іспанії та Швеції – 63, Бельгії – 79, Фінляндії – 96 кг такої продукції. Це пояснюється тим, що діти в Україні дуже рано переходять на неспеціалізоване харчування, а також тим, що батьки все ще надають перевагу приготуванню їжі для малюка власноруч, без використання готових сумішей.

Структуру споживання дитячого харчування вітчизняного виробництва за 2016 рік можна представити у такій послідовності: молочні продукти – 54,9%; суміші – 17,9; соки – 13,7; фруктові-овочеві пюре – 6,9; каші – 6,0; інше – 0,6% [11].

Недостатні обсяги власного виробництва призвели до зростання за деякими позиціями частки імпортової продукції. У 2016 році зріс порівняно з 2015 роком імпорт гомогенізованих готових продуктів (консервів на м'ясній основі) на 51,3%, продуктів дитячого харчування розфасованих для роздрібної торгівлі, на 6,0%, овочів гомогенізованих на 25,9%, гомогенізованих готових продуктів (плодові пюре, пасти тощо) на 7,5%, гомогенізованих складених харчових продуктів на 12,6%.

Але порівняно з 2012 роком обсяги імпорту значно скоротилися, найбільше – гомогенізованих готових продуктів (плодові пюре, пасти) – на 69,7%. Зріс за п'ять років обсяг імпорту лише на овочі гомогенізовані – на 35,4% (табл. 2). Найменування товарів та коди наведено згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД).

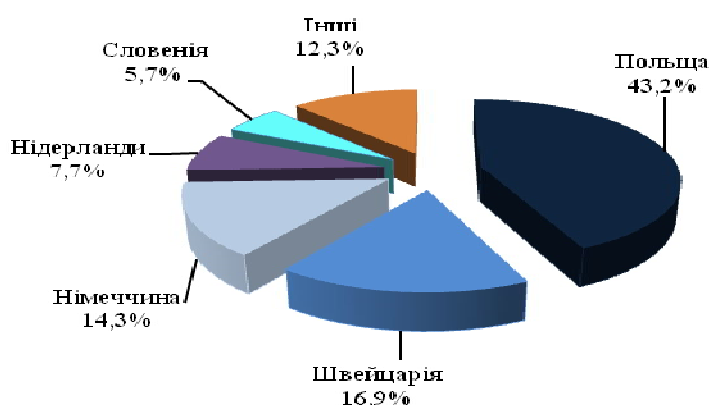
Таблиця 2

Динаміка обсягу імпорту основних продуктів дитячого харчування, тонн

Найменування товарів згідно з УКТЗЕД	Рік					2016 р. до 2015 р., %	2016 р. до 2012 р., %
	2012	2013	2014	2015	2016		
1602100000 – гомогенізовані готові продукти (консерви на м'ясній основі)	194,21	313,53	218,13	108,96	164,87	151,3	84,9
1901100000 – продукти дитячого харчування, розфасовані для роздрібної торгівлі	6498,4	7521,9	6507,4	4783,3	5069,5	106,0	78,0
2005100000 – овочі гомогенізовані	189,37	340,01	543,67	203,7	256,4	125,9	135,4
2007100000 – гомогенізовані готові продукти (плодові пюре, пасти тощо)	1422,7	944,92	800,67	397,27	427,18	107,5	30,0
2104200000 – гомогенізовані складені харчові продукти	912,39	892,1	633,63	395,7	445,58	112,6	48,8
Усього	9217,1	10012,	8703,5	5888,9	6363,5	108,1	69,0

Джерело: дані Державної фіскальної служби України.

Найбільшими постачальниками до України продуктів дитячого харчування, розфасованих для роздрібної торгівлі, у 2016 році були Польща (43,2%), Швейцарія (16,9 %) та Німеччина (14,3 %) (рис.1). До цієї групи згідно з УКТ ЗЕД входять готові продукти із зерна зернових культур, борошна, крохмалю або молока; борошняні кондитерські вироби.

Рис.1. Географічна структура імпорту продуктів дитячого харчування, розфасованих для роздрібної торгівлі, 2016 р.

Імпорт з країн Європи становить 64% від загального імпорту продуктів дитячого харчування. Це виробники таких відомих світових марок: «Nutricia» (Нідерланди), «Nestle» (Швейцарія), «Nipp» (Німеччина) тощо.

Загалом за 2016 рік обсяг імпорту продуктів дитячого харчування перевищив обсяг їх експорту за межі України більше, ніж у 10 разів.

Експортні позиції України на ринку дитячого харчування були наступними: у 2016 році найбільше експортовано продуктів дитячого харчування, розфасованих для роздрібної торгівлі – 350,5 т або на 47,5 % більше, ніж у 2015 році, однак майже вдвічі

менше, ніж у 2012 році (табл. 3). Найменше експортовано гомогенізованих складених харчових продуктів – 0,03 т, що становить лише 1,3 % до рівня 2015 року та 0,8 % – до рівня 2012 року. Експорт плодівих консервів за 5 років зріс майже у 3 рази, овочів гомогенізованих – майже у 6 разів.

Таблиця 3

Динаміка обсягу експорту основних продуктів дитячого харчування, тонн

Найменування товарів згідно з УКТЗЕД	Рік					2016 р. до 2015 р., %	2016 р. до 2012 р., %
	2012	2013	2014	2015	2016		
1901100000 – продукти дитячого харчування, розфасовані для роздрібної торгівлі	605,11	87,74	123,6	237,66	350,5	147,5	57,9
2005100000 – овочі гомогенізовані	0,82	0,17	0,42	0,06	4,7	б. у 78 разів	б. у 5,7 рази
2007100000 – гомогенізовані готові продукти (плодові пюре, пасти тощо)	55,1	30,78	11,39	6,28	143,15	б. у 22 рази	б. у 2,6 рази
2104200000 – гомогенізовані складені харчові продукти	3,81	0,03	0,03	2,38	0,03	1,3	0,8
Усього	664,84	118,72	135,44	246,38	498,38	б. у 2 рази	75,0

Джерело: дані Державної фіскальної служби України.

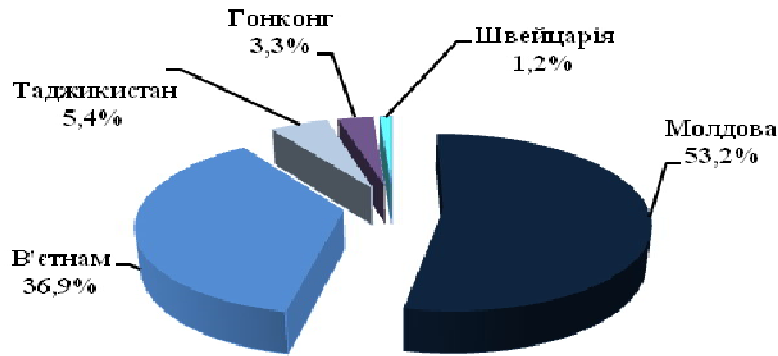
Найбільш гнучким і динамічним є сегмент плодоовочевих соків. Однак слід зазначити, що на нього має вплив велика кількість як національних, так і міжнародних чинників. Основними ринками збуту для українських соків в минулому році були Польща і Австрія (62 % та 14 % відповідно), на третьому місці – Білорусь із часткою у 7 %.

Цього року лідерами із закупівель українських соків залишаються країни ЄС: Польща (57 %) та Словаччина (9 %). Частка Білорусі зросла до 13 %.

Питання формування ринку соків і сокових напоїв в Україні є важливим елементом функціонування системи роздрібної торгівлі. Саме тому багато виробників зосереджують увагу на продукції для дітей. Зокрема продуктова лінія виробника сокової продукції "Вітмарк-Україна" зросла за рахунок соків для дитячого харчування. В умовах зниження купівельної спроможності більшість населення скорочує власне споживання, проте обсяги реалізації товарів для дітей не знижуються. Збільшення обсягів продажу у цьому сегменті становить 71 % до попереднього року.

Сучасний стан економіки надає підприємствам можливості для отримання конкурентних переваг, не доступних у період стабільності. Виробники, які використовують сучасні методи управління та активно впроваджують інновації, зможуть закріпити успіх на етапі стабілізації і зростання та зміцнити експортні позиції.

Експортні поставки здебільшого складаються з продуктів дитячого харчування, розфасованих для роздрібної торгівлі, які Україна у 2016 році експортувала переважно до Молдови – 53,2 % та В'єтнаму – 36,9 % (рис.2).

Рис. 2. Географічна структура експорту продуктів дитячого харчування, розфасованих для роздрібно́ї торгівлі, 2016 р.

Проведені дослідження показали актуальні тенденції розвитку ринку дитячого харчування України – як слабкі його сторони, так і позитивні зміни. Подальший розвиток цього сегменту ринку продовольства потребує вжиття ефективних заходів на всіх рівнях і, в першу чергу, державного втручання.

Найважливішими вимогами до молочних продуктів для дітей є свіжість та висока якість, які суворо контролюються органами державної влади. Постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 року № 870 було затверджено Державну цільову соціальну програму розвитку виробництва продуктів дитячого харчування на 2012-2016 роки, метою якої і стало створення сприятливих умов для розвитку виробництва безпечних та якісних продуктів дитячого харчування [12].

Оптимальним способом вирішення багатьох проблем визначено здійснення заходів із стимулювання розвитку виробництва продуктів дитячого харчування та спеціальних сировинних зон для виготовлення зазначених продуктів.

Статус спеціальної сировинної зони для розвитку виробництва безпечних та якісних продуктів дитячого харчування було надано понад 80 господарствам у 14 областях України (Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Івано-Франківська, Київська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська і Чернігівська).

У нових сировинних зонах вироблятиметься продукція тваринного походження. Завдяки цьому можна збільшити обсяги виробництва екологічно чистої сировини на 8 – 10% для одержання продуктів дитячого харчування, та відповідно, власне виробництва продуктів дитячого харчування на 8 – 12%.

Подальший розвиток сегменту харчової промисловості "Виробництво продуктів дитячого харчування" передбачає виконання таких основних завдань:

- удосконалення нормативної та науково-методичної бази для розвитку виробництва продуктів харчування;

- матеріально-технічне та технологічне забезпечення виробництва продуктів дитячого харчування через здешевлення кредитів;

- створення сировинної бази для виробництва продуктів дитячого харчування;

- підвищення професійного рівня працівників сфери виробництва продуктів дитячого харчування.

На виконання положень Програми створюються передумови для будівництва нових виробничих потужностей для виготовлення консервів на основі м'яса та риби для

дітей раннього віку, що дозволить витіснити з українського ринку зарубіжних товаровиробників і поступово завоювати ринки інших країн.

Розвиток вітчизняного виробництва продуктів дитячого харчування – це комплекс питань, які слід розглядати у контексті вирішення взаємопов'язаних задач різних рівнів – від медико-біологічних і технологічних аспектів питання до впровадження дієвих механізмів стимулювання виробників.

Виробництво продукції дитячого харчування повинно здійснюватися за належних санітарно-гігієнічних умов виробництва, а технологічні процеси повинні забезпечувати виробництво продукції високої якості. Для гарантування якості продуктів дитячого харчування необхідно впроваджувати сучасні системи контролювання безпечності та якості, що забезпечують належний підхід до контролю небезпечних чинників, ніж традиційні процедури контролю якості кінцевого продукту. На сьогодні система НАССР впроваджена на всіх підприємствах з виробництва продуктів дитячого харчування [13].

Ефективні заходи, вжиті Урядом, дадуть змогу виробникам дитячого харчування придбати сучасне обладнання та впроваджувати новітні технології.

Окрім того, кошти можна буде спрямувати на розширення асортименту та випуск нових продуктів харчування для дітей усіх вікових груп, які зможуть конкурувати з імпортною продукцією. У свою чергу, це сприятиме збільшенню обсягів виробництва, підвищенню якості вітчизняної продукції дитячого харчування, а також допоможе додатково завантажити незадіяні потужності галузі та створити нові робочі місця.

Висновки. Вітчизняний виробник дитячого харчування має високий потенціал щодо забезпечення потреб внутрішнього ринку, однак прорахунки в управлінні цим важливим сегментом та неефективна державна політика стримують можливості підприємств до нарощування виробництва та імпортозаміщення.

Нестача продукції дитячого харчування власного виробництва компенсується за рахунок імпортової продукції відомих марок, асортиментна лінійка якої покриває фактично усі ніші – від води до спеціальних сухих сумішей медичного призначення.

Стабільність і відродження даної галузі виробництва можливі лише за умови розроблення та реалізації чіткої стратегії на державному рівні із обов'язковим фінансовим забезпеченням та оптимізацією системи оподаткування підприємств. За таких умов для вітчизняних виробників дитячого харчування будуть створені максимально сприятливі умови для нарощення виробництва продукції та підвищення її конкурентоспроможності.

Список літератури

1. *Яцунь О. М.* Перспективні напрямки та прогнозування розвитку підприємств індустрії дитячого харчування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук / *О. М. Яцунь.* – К., 2004. – 21 с. http://irbis.npu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r/cgiirbis_64.exe?LNG=en&Z21ID=&I21DBN=KAD&P21DBN=KAD&S21STN=1&S21REF=5&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=
2. *Вороніна Г.О.* Особливості розвитку ринку дитячого харчування України. /*Г.О. Вороніна* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_6_4/035-039.pdf
3. *Гречаник Н.Ю.* Маркетингова оцінка ринку дитячого харчування в контексті програми «Виробництво дитячого харчування з екологічно чистого коров'ячого молока в спеціальній сировинній зоні Рогатинського району» / *Н.Ю. Гречаник* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file.pdf>

4. *Медведевко О.В.* Обґрунтування основних напрямів розвитку підприємств дитячого харчування в Україні на основі маркетингових досліджень : дис. ... канд. екон. наук / *О.В. Медведевко* – К. , 2008. – 167 с.

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yagotynkids.com.ua/ua/production/about>

7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/380928/vyrobnytstvo-dytyachogo-harchuvannya-v-ukrayini-mozhe-skorotytsya>

8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: malysh.ua/uk

9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.gesneria.com.ua/manufature.html>

10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.econia.com.ua/uk/kompaniya-proizvodstvo/>

11. Матеріали П'ятої галузевої спеціалізованої науково-практичної конференції "Дитяче харчування: доступність, безпека, конкурентоспроможність. – К. , 21 березня 2017 р.

12. Державна цільова соціальна програма розвитку виробництва продуктів дитячого харчування на 2012-2016 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua>

13. Вітчизняна індустрія дитячого харчування: сучасний стан та перспективні напрямки розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.nubip.edu.ua/node/6391>

Актуальные тенденции развития отечественного рынка продуктов детского питания

А. Л. Солошонок,

О. Н. Полонская,

А. Ю. Мамочка

*Украинский научно-исследовательский институт
продуктивности агропромышленного комплекса*

Освещены современные тенденции и структура отечественного рынка детского питания, осуществлено исследование деятельности отдельных предприятий на рынке, определены основные проблемы производителей и рассмотрены предложения по их дальнейшему развитию.

Current trends domestic market Baby food

A. Soloshonok,

O. Polonskaya,

A. Mamochka

Ukrainian Research Institute of agriculture productivity

The modern trend and structure domestic market of baby food made research activities of individual companies on market, the main problem the manufacturers and considered proposals for further development.